

Naše šolstvo in prosveta

Iz poročila načelnika prosvetnega oddelka g. dr. Sušnika na zasedanju banskega sveta

(Nadaljevanje)

Stanje šolskih poslopij.

V banovini je 875 ljudskih šol. Od teh je nastanjenih v zasebnih poslopijih 64 šol, cerkvenih poslopijih 58 šol, poslopijih upravnih občin 85 šol, poslopijih, ki so last države 27 šol, v poslopijih šolskih občin 641 šol.

Vsa ta poslopja imajo skupaj 2991 učilnic, zato odpade na eno učilnico 61 otrok, kar kaže, da se je stanje glede na preteklo dobo od 1. novembra 1938 do 31. oktobra 1939, ko je odpadlo na eno učilnico 63 otrok, nekoliko zboljšalo. V primeri z lanskim letom je v naših ljudskih šolah 54 učilnic več.

V splošnem krajevni šolski odbori skrbijo za šolska poslopja, ki so po večini v dobrem stanju. Tudi mnogi šolski upravitelji zaslužijo v tem oziru vse priznanje: kot varuhi šolske imovine so se izkazali nekateri mlajši šolski upravitelji, ki so v več primerih zamerljivo štolsko poslopje spravili v zadovoljivo stanje.

Manj zadovoljivo pa je stanje zasebnih poslopij, ki jih imajo šole v najemu.

Da je naše ljudstvo v splošnem ukaželjno in pripravljeno tudi na gmatne žrtve, dokazuje to, da v teh težkih časih gradi 18 novih šolskih poslopij in da bodo začeli v rani spomladi graditi nova šolska poslopja še v kakih 10 krajih. To bo višek v dobi po l. 1918.

Ustanavljanje ljudskih šol.

Ustanovilo se je 5 novih ljudskih šol in sicer:

Na Lokah, okraj Litija, se je iz do tedaj oddeljenih 6 oddelkov ljudske šole v Toplicah pri Zagorju ustanovila samostojna šola s 6 oddelki.

V Pekrah, okraj Maribor-desni breg, se je tudi iz do tedaj oddeljenih oddelkov ljudske šole v Limbužu ustanovila samostojna ljudska šola s 5 oddelki.

V Sušju, okraj Kočevje, ustanovljena ljudska šola s 2 oddelkoma bo začela s delom s šolskim letom 1941/42, ko bo dograjeno novo šolsko poslopje.

V Dragomlju, okraj Ljubljana-okolica, ustanovljena ljudska šola s 2 oddelkoma bo začela s delom s šolskim letom 1941/42. Do tega časa bo predvidoma dograjeno novo šolsko poslopje.

V Špcharjih, okraj Črnomelj, ustanovljena ljudska šola s 1 oddelkom bo tudi začela iz istih razlogov s delom šole s šolskim letom 1941/42.

Ustanovljeni pa so bili tudi otroški vrtci v Stogovcih, okraj Ljutomer, pa v Livoldu in Kočevski reki, okraj Kočevje. Vsi trije imajo po en oddelk.

(Dalje prihodnjič.)

Mar ne bi ta pričeska tudi vam dobro pristojala?

Poskusite! Da lasje lepše padajo in kodri bolj drže uporabljajte redno

ELIDA SHAMPOO

KAMILLOFLOR * BRUNETAFIOR

† Jožef Žirovnik

Izveneli so zadnji glasovi žalostinke, s katero se je poslovila od tebe šolska mladina.

Umril si v Ljubljani, a zadnja pot te je vodila 20. februarja 1941 nazaj pod prelepo vznožje Triglava, kjer si žrtvoval vse svoje sile narodu.

Prevezel si dvorazrednico 2. nov. 1890 v Gorjah, zapustil pa jo kot petrazrednico 16. februarja 1922.

Gorje, poprej tipična kmečka občina, se je v času tvojega delovanja v tem romantičnem predelu silno dvignilo. Poprej kmetovanje, obrt in vožnja, danes delo v tovarni. Poprej trdo kmečko življenje, danes borba za boljši zaslužek. Lepa kmečka idila se polagoma izlužlja.

Vzgaljal si v šoli, v drevesnici in med narodom.

Mnogo lepih današnjih sadnih dreves si vzgojil, z njimi vred pa tudi deco — današnje gospodarje. Započeto sadjarsko zanimanje počasi, a stalno raste.

Gasilskemu društvu si pomagal pri ustanovitvi težavah in nadaljnjem delovanju.

Med tvojim delovanjem v Gorjah je zasvetila elektrika in je bil napravljen vodovod. Sezidanih je mnogo novih stavb in poraba vode je velika. Pri vsem splošnem gospodarskem dvigu kraja je bilo vidno tvoje prizadevanje, tvoje delo, in danes, ko je uspeh tvoje truda zaznamovan v mnogih pomembnih pridobitvah, se te vsi s hvaležnostjo spominjajo.

Zasluzeni pokoj si užival na Bledu, a rad si prihajal v Gorje, med svoje stare znance. Počivaj v miru!

† Upokojeni tovarišiči Gizeli Ekel

Ko se narava prebujala v novo življenje, si omahnila, ljuba tovarišiča, v grob. Težka je bila tvoja življenjska pot — saj si bila učiteljica! Vedno tovarišica, vsem in povsod v pomoč. Nikdar nisi tožila, a vsi, ki smo te poznali, smo vedeli, da si prestala mnogo gorja in neahlečnosti na tem svetu. Bila si posebej dobra. Vsem bi rada pomagala, a umrla si tako zapuščena. Vsi, ki smo te spremljali na zadnji poti, smo vedeli, da odhaja od nas človek, ki je imel globoko čuteče in predobro srce.

Svetal spomin tvojemu imenu!

Iz listov

—I »Beseda o naši prosveti«. Pod tem naslovom je v Domoljubu dne 5. III. daljša razprava, ki pravi med drugim tudi sledeče: Če bi nam bilo mogoče imeti točen vpogled v razna nadzorniška poročila in zahtevane referate, ki prodajajo dolgečas po skladovnikih raznih pisarn, bi našli tam vso mogočo potrebno in nepotrebno navlako, zama pa bi na splošno iskali tako v poročilih kakor v kvalifikacijskih listinah pohvalno besedo ali priporočilni stavek za odlično nravnstveno in versko vzgojo šoloobvezne mladine. In tako se v mnogoterih poročilih mnogokrat prikazuje brezbrevni desničarji in skrajni levčarji kot najboljši učitelji in vzor-vzgojitelji. Najbrž je na to mislil tudi prosvetni načelnik dr. Sušnik, ki je v svojem poročilu banovinskemu svetnikom izrečno omenil, da bo treba posebej skrbno posvečati vzgojni strani šolskega dela. — Zato bi morala biti naša učiteljska, če so res naša, že pri izbiri priložev za učiteljišče nad vse natančna. Ni najbolj važno, katerega spola je prosilec, še manj, iz katerega stanu prihaja in s kakšnim uspehom je dovršil srednjo šolo in če mu je Bog dal dar petja in muzike. Važno pa je, da je priglšenec za učiteljsko šolo nravnstveno neoporečen, veren in da prihaja iz družine, ki je v vsem svojem dejanju in nehanju dejansko brezkompromisno katoliška... Načelo ne pozna kompromisa in starše slovenskih katoliških otrok bi načelno smeli poučevati samo učitelji in učiteljice, ki resnično katoliško čutijo in mislijo. — Učitelje, veri in Cerkvi nasprotnega mišljenja lahko zaposlimo povsod drugod, samo ne pri šolski in izvenšolski vzgoji mladine.

—I O aprovizaciji je naslov članka v »Trgovskemu listu« z dne 3. marca, v katerem zasledimo tudi naslednje: Zlasti razni združni funkcionarji so v tem oziru posebno agilni. Tako skušajo tudi s svojimi strankarsko-političnimi vplivi doseči, da bi preskrbovalni uradi dodelili skoraj vse razpoložljive količine zadrugam, da bi morali celo trgovci kupovati pri zadrugah. Predpis, da se morajo

na IX. redno letno skupščino Učiteljske samopomoči v Ljubljani, zadruge z o. j., ki bo v nedeljo, dne 6. aprila 1941, v drž. I. deški ljudski šoli v Celju. Začetek ob 9. uri.

Dnevni red:

1. Predsednikovo poročilo.
2. Čitanje revizijskega poročila.
3. Sklepni račun za leto 1940.
4. Poročilo nadzornega odbora.
5. Volitve 2 članov in 1 namestnika v upravni odbor in 1 člana in nadzorni odbor.
6. Predlogi in pritožbe.
7. Slučajnosti.

O p o m b a. Ako bi letna skupščina ob napovedani uri ne bila sklepna, se bo vršila čez pol ure druga skupščina v zgoraj omenjenemu prostoru in z navedenim dnevnim redom, ki bo sklepala v smislu § 35. pravil brez ozira na število navzočih zadrugnikov. — Sklepni račun je članom na vpogled v združni pisarni od danes do dneva IX. letne skupščine.

Predsedstvo Učiteljske samopomoči v Ljubljani,

dne 14. marca 1941.

Ivan Kocijančič, s. r., Juraj Režek, s. r.,
predsednik. podpredsednik.

Samopomoč učit. otrok, z. z. o. j. v Ljubljani, vabi na

REDNO SKUPŠČINO

ki bo v nedeljo, dne 30. marca 1941, ob pol 9. v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6/I, soba št. 2, s sledečim dnevnim redom:

1. Sklepanje o letnem računskem sklepu za leto 1940.
2. Sklepanje o letnem računskem sklepu in zneska za posmrtnine ali odpravnine.
3. Izvolitev upravnega in nadzornega odbora.
4. Sklepanje o predlogih in pritožbah zadrugnikov.
5. Slučajnosti.

Če bi skupščina ne bila sklepna, se vrši čez pol ure druga, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih zadrugnikov.

Letni sklepni račun je zadrugnikom na vpogled v združni pisarni, Frančiškanska ul. 6, od 16. marca do 23. marca 1941.

UPRAVNI ODBOR.

Vprašanje evidence zamud poletnih oproščencev

(Na članek v »Učit. tov.« št. 26 z dne 6. marca 1941.)

Z odlokom kralj. banske uprave IV. št. 14469/1 z dne 26. julija 1938 je bilo urejeno poslovanje pri izračunavanju šolskega obiska in izostankov. Odstotek izostankov se izračuna iz razmerja med številom obveznih obiskov in številom izostankov. Število obveznih obiskov dobimo, ako pomnožimo število šolskih dni v mesecu s številom učencev.

Primer: Razred ima 50 učencev, šolskih dni je bilo v februarju 22; obveznih obiskov $50 \times 22 = 1100$. Vseh izostankov v mesecu je bilo 55. Pri 1100 obveznih obiskih znaša 1% 11 obiskov. Odstotek izostankov v mesecu je torej $55 : 11 = 5\%$, obisk pa 95%.

Popolnoma isti postopek velja tudi v primeru evidence zamud poletnih oproščencev. Vsekakor pa se morajo oproščenci držati določenih dni, ne da bi prihajali poljubno v šolo katera koli dva dni v tednu. Tak je tudi smisel normalije V/16, kjer sta kot primerne dneva označena ponedeljek in četrtek ali pa torek in petek. Določeno je tudi, da se ta dva dni obravnava izbrana, najvažnejša učna snov. Zato se učenec ne more dovoliti nobeno menjanje v tem oziru, sicer mora nastati kaos.

Primer za izračunavanje odstotka izostankov in obiska bi bil za mesec april naslednji.

Razred ima vseh učencev 50. Od teh ima pravico do olajšav 20 učencev. Oproščenci prihajajo v šolo ob ponedeljkih in četrtek. V teh dneh bomo vpisali torej v rubriko »VSEH« vse učence, t. j. 50. Ostale štiri dni pa pišemo samo redne učence, t. j. 30, ker le-ti so bili dolžni priti v šolo. Ob koncu meseca ugotovimo: vseh šolskih dni je bilo 20; od teh je bilo ponedeljkov in četrtkov šest, ostalih dni 14. Obveznih obiskov je bilo torej $(6 \times 50) + (14 \times 30) = 720$. Nadalje računamo popolnoma tako kakor prej.

Ob tej priliki naj opozorimo na pomoto, ki se dogaja pri izračunavanju povprečnega letnega šolskega obiska zavoljo tega, ker se vsota mesečnih odstotkov kratko in malo deli z 10. Ta primer bi bil veljaven le tedaj, če bi imeli vsi meseci enako število šolskih dni. Tudi pri izračunavanju povprečja za šolo ne smemo vsote odstotkov v vseh oddelkih deliti s številom oddelkov, ker nimajo vsi oddelki enakega števila učencev. Isto velja za izračunavanje odstotka izostankov za srez ali banovino. Morda je ravno zaradi tega odstotek za šolski obisk v banovini le 89,3 odstoten, ker se upošteva šole z majhnim številom učencev in s slabim obiskom kot enakovredni faktorji z večjimi šolami z velikim številom učencev, a z nizkim številom izostankov.

Ako hočemo dobiti točen odstotek izostankov ali obiska, moramo vedno upoštevati samo razmerje med številom obveznih obiskov in številom izostankov. Za razred bomo torej ob koncu šolskega leta sešteli vse obvezne obiske in vse izostanke po posameznih mesecih in iz tega dobili povprečje. Za šolo bomo sešteli vse obvezne obiske in vse izostanke posameznih razredov in iz tega razmerja izračunali odstotek izostankov in obiska za vso šolo. Na isti način bi se moralo izračunavati tudi povprečje za sreze in za banovino.

Potrebno je torej, da razredni učitelj sproti mesečno vpisuje tudi število obveznih obiskov, kar lahko vneso pod mesečno rubriko »Šolski obisk v %«, dokler bi se tiskovine v tem smislu ne preuredile. V poletnih poročilih bi morala vsaka šola poleg svojega % obiska navesti tudi vsoto obveznih obiskov in vsoto izostankov, ker le iz teh činiteljev je mogoče izračunati obisk za sreze in banovino.

Prvi slovenski učiteljski imeniki in koledarji

(Konec)

V l. 1874 ima pa takoj 1. številka Učit. tovariša med dopisi sledečo notico: Imenik slovenskih šol in učiteljev, ki ga bo društvo na svetlo dalo, je že na 5 polah natisnjen ter se bode precej po natisu pošiljal vsem p. n. gg. udom, ki so plačali letnino za l. 1873. Prosimo tedaj vse p. n. gg. člane, da bi društvenemu blagajniku g. M. Močniku kmalu poslali letnino. V Lj. konec meseca decembra 1873. Odbor. — Vendar se je pa tisk menda zaradi korektur na Štajerskem zakasnil tako, da v začetku 1874. leta ni mogel iziti.

V Učit. tovarišu z dne 1. aprila 1874. leta objavlja M. Močnik članek, kjer naznanja, da je imenik gotov in ga bodo dobili udje slov. učit. društva za pirhe. Kdor noče biti ud tega društva, naj imenik vrne. Javlja tudi že prej naveden vzrok zakasnitve ter se vsem, ki so mu korekture poslali, lepo zahvaljuje in jih obenem prosil, naj si spremembe sproti zapišujejo, da se bo imenik brez posebnih sitnosti popravljal in se popravljen in pomnožen lahko izdal. V 8. številki Učit. tovariša iz leta 1874. je na zadnji strani oglas glede imenika, kjer pove, da obsega 9 pol v osmerki. Dobiva se knjiga za nuce pri g. Milicu na Starem trgu, hišna št. 33 — mehko vezana za 50 kr, trdo vezana za 56 kr; pod križnim zavitkom pa 4 kr več.

Imenik iz l. 1874. je imel obliko 8° ter je obsegal 143 strani, torej 26 več kot Praprotnikov Učit. koledar iz leta 1871. Vseboval je Močnikov predgovor z motom: »Od nekdanj stanjuje tu moj rod«, ki je obsegal 4 strani. Pod A Štajersko je razporejeno sledeče: Šolska uprava in razni zavodi po okrajih — Učiteljstvo po svojih službenih mestih v posameznih okrajih — Imena v abecednem redu in na koncu kazalo za Štajersko. Nato je pod B isto za Kranjsko, pod C za Koroško, kjer

obdela Celovec — celovško okolico, nato Beljaški, Šentmohorski in Velikovski okraj. Vse šole so s slovensko-nemškimi učnim jezikom. Pod D je obdelana Goriška, pod E Trst in okolica, pod F Istra in zopet pod F — kar je napaka, biti bi moral G — pa Ogrsko (Prekmurje). Nato sledi popravek objav na Štajerskem in Kranjskem, na koncu pa Končna beseda.

V lanskem spisu tov. L. P. je torej potreben izpopolnitve zadnji odstavek tega spisa, ki glasi: »Sledil je preledek petih let, ko je izšel l. 1876. seveda nemški šematizem ljudskih šol in učiteljstva na Kranjskem, ki ga je izdalo nemško učiteljsko društvo in katerega urednik je bil v začetku omenjeni Zima Janez, a na tem že Sima Johann.

Kakor smo videli, za Praprotnikovim Učit. koledarjem iz l. 1871. ni preteklo pet let do novega učiteljskega imenika, ampak le tri leta. Tudi ga v tem terminu ni izdalo nemško, ampak slovensko učiteljsko društvo; tudi ni bil nemški, ampak slovenski ter ga je uredil in sestavil M. Močnik ne le za Kranjsko, ampak za vse slovenske dežele, založilo pa slov. učit. vdov. društvo. Nemški šematizem, ki ga je uredil Johann Sima za Kranjsko, je izšel dve leti za našim slovenskim iz l. 1874.

Oba učiteljska imenika iz l. 1871. in 1874. sta produkt časovnih razmer na Slovenskem. Prvi je izšel, ko se je slovensko učiteljstvo organiziralo na Kranjskem. Drugi pa, ko se je začelo — za Zagrebom, kjer je bil l. zbor hrv. učiteljstva iz Hrvatskega, Dalmacije in Slavonije in l. hrv. učit. razstava — na enak način organizirati tudi slov. učit. društvo. Ze leta 1872. je bil v Ljubljani prvi splošni zbor slov. učiteljstva, združen s koncertom in razstavo, kjer se je ustanovilo slovensko učiteljsko društvo.